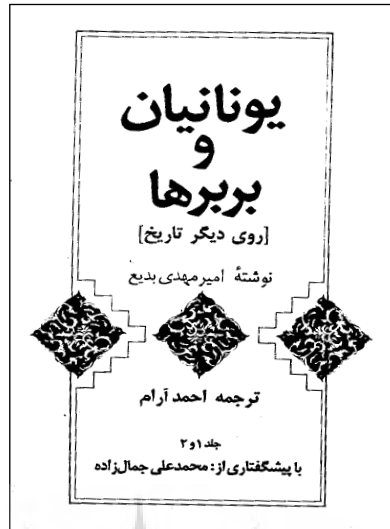

یونانیان و بربرها

- یونانیان و بربرها
- تألیف: امیرمهدی بدیع
- ترجمه: احمد آرام
- ناشر: پرداز، تهران، چاپ دوم، ۱۳۶۴

○ مصطفی دهقان

شده تا مباحث کتاب با ادله و اسناد و مدارکی که اغلب آنها برگرفته از ادبیات و آثار خود یونانیان و مغرب‌زمین است، همراه گردد و از این روست که در این کتاب، برخلاف اغلب کتب دیگری که در نقد یونان نوشته شده از سلاح استدلال منطقی استفاده شده است.

باید توجه داشت که نویسنده، منکر تمدن یونانیان نشده و خدمات گرانبه‌ای آنها را نسبت به معرفت و تمدن در نظر دارد منتها به قول شادروان جمالزاده در پیشگفتار کتاب: «بدیع معتقد است که همچنان که هیچ فرزندی بی‌پدر نمی‌شود، یونانیان هم دانش و معرفت را از مردم دیگری که بر آنها تقدم داشتند، آموخته‌اند (لااقل قسمتی از آن را)، و آن مردم اقوام و ملت مشرق‌زمین بوده‌اند، علی‌الخصوص ساکنین نیل و فرات...»^۱ فهرست مطالب کتاب چنین است:

جلد نخست:

یادداشت نویسنده؛ اشتباه تاریخ؛ بی‌اعتباری بوسوئه؛^۲ بجهت تباه تاریخ؛ این یونان ساختگی؛ اعلام جلد نخست:

جلد دوم:

یادداشت نویسنده بر جلد دوم؛ درباره اشتباهی برگزیده؛ ایرانیان و یونانیان؛ کینه نسبت به ایرانیان؛ ایسوکراتس^۳ و تحریف تاریخ؛ مقدمات حمله مقدونی؛ عزیمت به آسیا.

پیوست‌ها:

۱ رد آپیون و منابع یونانی؛ ۲ ارسطو و بردگی؛

فکر متود در علوم را می‌توان نام برد که این نیز به زبان فرانسه و در سال ۱۹۵۳ در سوئیس به چاپ رسیده است.^۴ کتاب اخیرالذکر، خود از هفت جلد تشکیل شده که عناوین آن به این شرح است:

قسمت اول: تقدم اندیشه مشرق‌زمین

جلد اول: فکر متود در علوم در حکم مقدمه کتاب
جلد دوم: مشرق‌زمین.

جلد سوم: یونان (تکوین ایده‌آل علم)

جلد چهارم: برگشت به مشرق‌زمین (بحران بزرگ اخلاقی از پولوس مقدس تا به غزالی).

قسمت دوم: تقدم اندیشه مغرب‌زمین

جلد پنجم: زمان پیش از کانت

جلد ششم: پس از کانت

جلد هفتم: علی‌رغم کانت

از دیگر آثار او می‌توان به پندار درباره اتساع‌پذیری لایتناهی حقیقت^۵ اشاره کرد که در دو جلد به چاپ رسیده است. جلد اول: «معاینه دنیا از لحاظ انفسی»^۶ و جلد دوم: «به سوی یک معرفت آفاقی»^۷ نام دارد. همچنین کتاب شوش بر ضد آتن^۸ و کتاب سکوت‌های علم^۹ نیز، از آثار برجسته بدیع محسوب می‌شوند.

اما کتاب یونانیان و بربرها، از جهت پرداختن به مسایل تاریخی و شیوه تاریخنگاری و همچنین نقد مطالبی که بارها و بارها از سوی مورخان کلاسیک و مورخان معاصر نقل شده، حائز اهمیت فراوان است.

آگاهی نویسنده از حکمت و فلسفه علم و همچنین آشنایی او با ادبیات و زبان یونانی سبب

کتاب یونانیان و بربرها توسط امیرمهدی بدیع در سال ۱۹۶۳ در سوئیس و به زبان فرانسه منتشر شده^{۱۰} و شادروان احمد آرام آن را به فارسی ترجمه کرده است. بخش‌هایی از ترجمه فارسی جلد نخست این کتاب پیش از این در سال ۱۳۴۱ و در نشریه «کتاب هفته» منتشر شده و سپس در سال ۱۳۴۳ توسط «شرکت سهامی انتشار»، در یک مجلد جداگانه نشر یافته است. جلد دوم نیز در سال ۱۳۴۷ و در «سلسله انتشارات بنیاد فرهنگ ایران» (موسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی) به چاپ رسیده است. «نشر پرواز» نیز، این کتاب را در سال ۱۳۶۴ منتشر کرده است که هر دو جلد اول و دوم را دربرمی‌گیرد.

در این کتاب سعی شده تا افسانه برتری یونانیان قدیم و به تبع آن افسانه ناچیزی همه جهان و از جمله ایران، از دیدگاه یونانیان، مورد نقد و بررسی قرار گیرد.

کتاب با پیشگفتاری از محمدعلی جمالزاده در شرح زندگی فرهنگی نویسنده آغاز می‌شود. امیرمهدی بدیع در ۲۱ صفر ۱۳۳۳ هجری قمری برابر با ۱۲۹۴ هجری شمسی (۸ ژانویه ۱۹۱۵ میلادی) در همدان به دنیا آمده است. بدیع تحصیلات ابتدایی و دوره اول متوسطه را تا سال چهارم در همدان گذراند و از سال ۱۹۳۳ تا ۱۹۳۷ جهت تکمیل تحصیلات متوسطه به پاریس رفت. از ۱۹۳۷ تا ۱۹۴۰ به تحصیل فیزیک و ریاضیات پرداخت. او سال‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۴۱ را در رم گذراند و در این مدت به تحصیل زبان و ادبیات مشغول بود. سپس به زوربخ رفت و تا سال ۱۹۴۷ ریاضیات عالی و فلسفه علوم را مطالعه نمود. از آثار نامبرده،

در کتاب یونانیان و بربرها، سعی شده تا افسانه برتری یونان قدیم و به تبع آن افسانه ناچیزی همه جهان و از جمله ایران از دیدگاه یونانیان، مورد نقد و بررسی قرار گیرد

آگاهی نویسنده از حکمت و فلسفه علم و همچنین آشنایی او با ادبیات و زبان یونانی سبب شده تا مباحث کتاب با ادله و اسناد و مدارکی که اغلب آنها برگرفته از ادبیات و آثار خود یونانیان و مغرب زمین است، همراه گردد و از این روست که در این کتاب، برخلاف اغلب کتب دیگری که در نقد یونان نوشته شده از سلاح استدلال منطقی استفاده شده است

۳ فیلیپ و انگیزه‌های حمله به ایران در متن‌های کهن، ۴ سپاه اسکندر، اعلام جلد دوم:

بخش نخست به شرح کلمه «بربر» و به مبالغه تاریخ در بزرگ جلوه دادن تمدن یونان می‌پردازد، مبالغه‌ای که منجر به اشتباه تاریخ می‌شود، در ادامه چگونگی پدید آمدن چنین اشتباهی را بررسی می‌کند. بخش بعدی به نقد مطالب کتاب بوسونه یعنی کتاب گفتاری در تاریخ عمومی می‌پردازد. مبحث بعدی با عنوان «بچه تباه تاریخ» به نقد اعمال و جنایات اسکندر عطف توجه نموده است. آخرین بخش جلد نخست نیز نظرات گوناگون پیرامون ایران، به‌ویژه نظر محققین معاصر غربی را بررسی کرده است.

از آنجا که یادداشت نویسنده بر جلد دوم مفصل بوده و در روشن شدن هدف نگارش کتاب نیز بی‌تأثیر نیست بخشی از آن عیناً نقل می‌گردد: «موضوع این کتاب آن نیست که ایران باستانی در قطب مخالف یونان قدیم قرار داده شود، بلکه مقصود ما تکمیل بحث مهمی است که در جلد اول به آن پرداخته بودیم، و می‌خواهیم با استناد به مدارک تاریخی بسیار اصیل و صحیح خود جهان یونان این امر را ثابت کنیم که برخلاف تصورات جاری و رایج، دو جهان ایران و یونان که از حیث اخلاق و آداب و زبان و روحیات، کاملاً متفاوت با یکدیگر بوده‌اند، بیش از آنکه مخالف یکدیگر باشند مکمل یکدیگر بوده‌اند و با وجود تصادم‌ها و تعارض‌ها و دسیسه‌ها و مبارزه‌های خونین، بسیار بیش از آن به یکدیگر نزدیک بوده‌اند که گفته می‌شود، و بسیار کمتر از آن، دشمن یکدیگر بوده‌اند که تصور می‌رود»^{۱۱}

بخش نخست جلد دوم «نسبت دادن فتح جهان و یونانی کردن مشرق زمین به اسکندر» را مورد نقد قرار داده است. بخش بعدی به بیان اختلافات مذهبی، روحی

و تاریخی ایرانیان و یونانیان که باعث می‌شود این دو در برابر یکدیگر قرار گیرند، پرداخته است.

مؤلف در قسمت بعدی کتاب با عنوان «کینه نسبت به ایرانیان» با آوردن شواهد بسیار به این نتیجه می‌رسد که: «یونانی نسبت به ایرانی نه کینه داشته و نه او را حقیر می‌شمرد و سخن از پیروزی معنی بر ماده نبوده، بلکه احترام و ستایش یونانی نسبت به ایرانی تا آن درجه بوده که تسخیر سرزمین ایونیا^{۱۲} در نظر او کار اندیشه‌داریوش با اتکای بر قدرت ایرانیان بوده است.»^{۱۳}

بخش بعدی به نقد تاریخنگاری مورخان یونان کهن و در رأس آنها ایسوکراتس می‌پردازد. پس از آن مقدمات و دلایل حمله مقدونی‌ها به ایران بررسی شده است. آخرین بخش نیز در مورد چگونگی لشکرکشی اسکندر به ایران و نقد روایات و داستان‌هایی است که مورخان در حول و حوش این لشکرکشی آورده‌اند. جلد دوم با چهار پیوست کوتاه که پیش از این به آنها اشاره شد به پایان می‌رسد.

از ویژگی‌های کتاب می‌توان به ارجاعات نویسنده و استفاده از منابع گوناگون اشاره کرد، که بخش اعظمی از آنها جزء منابع دست اول تاریخی محسوب می‌شوند. با آنکه از دیدگاه یونانیان، بربرها، افرادی غیر از ایرانیان را نیز شامل می‌شدند و گهگاه در این کتاب اشارات کوتاهی به آنها نیز رفته است، اما اساس کار نویسنده: ایران و تقابل تاریخی و فرهنگی آن با یونان بوده است و چنانچه خود او اظهار می‌کند، که: «در این تحقیق من از چین و هند سخنی نخواهم گفت. از آن جهت چیزی نخواهم گفت که، با آنکه رسالت روحانی آنان مسحورکننده و میراث هنری آنان بسیار عظیم است، چاره‌ای ندارم جز آنکه برای بحث خود حدودی قائل شوم. در اینجا تنها از ایرانیان سخن خواهم گفت...»^{۱۴}

در بخش اعلام کتاب، مترجم صورت

فرانسوی و یونانی اغلب کلمات را آورده است از آنجا که تلفظ بعضی از حروف یونانی در لهجه‌های مختلف یکسان نیست و تحولاتی در آنها پیدا شده، قاعدتاً ملاک مشخصی برای برگرداندن آن حروف به فارسی یا بالعکس نیز وجود ندارد. لذا اعلام یونانی، ناقص و در بعضی موارد خالی از اشکال هم نیست.^{۱۵}

کتاب یونانیان و بربرها، اثر ارزشمندی است که در درجه نخست شیوه نقد علمی را آموزش می‌دهد.

پی‌نوشت‌ها:

- ۱- Badi, A, M, 'Les Grecs et les Barbares, L'autre face de l'histoire', Payot, Lausanne, ۱۹۶۳.
- ۲- Badi, A, M, 'L'Idée de la Methode des sciences', Payot, Lausanne, ۱۹۵۲.
- ۳- 'L'illusion de l'entensibilité infinie de la Verite'
- ۴- 'Vision subjective du monde'
- ۵- 'Vers une Connaissance objective'
- ۶- 'Suse Contre Athenes'
- ۷- 'Les Silences de la Science'
- ۸ بدیع، امیرمهدی: یونانیان و بربرها، ترجمه احمد آرام، نشر پرواز، چاپ دوم، ۱۳۶۴، ص: سی و چهار، جلد اول.
- ۹- Bossuet
- ۱۰- Isocrate
- ۱۱ بدیع: پیشین، ص ۱۷۵، جلد دوم.
- ۱۲- Ioniea
- ۱۳ بدیع، پیشین، ص ۲۸۶، جلد دوم.
- ۱۴ همان، ص ۲۷، جلد اول.
- ۱۵ جهت آگاهی بیشتر از تفاوت‌های لهجه‌ای و نگارشی در خط و زبان یونانی ر. ک: 'The Prehistory of the Greek Cambridge Chadwick, J. Language' Volume II, chapter XXXIX, University Press, ۱۹۶۳.